

A félelem bére

Jövőkép és félelemforrások a magyar társadalomban

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2025. február

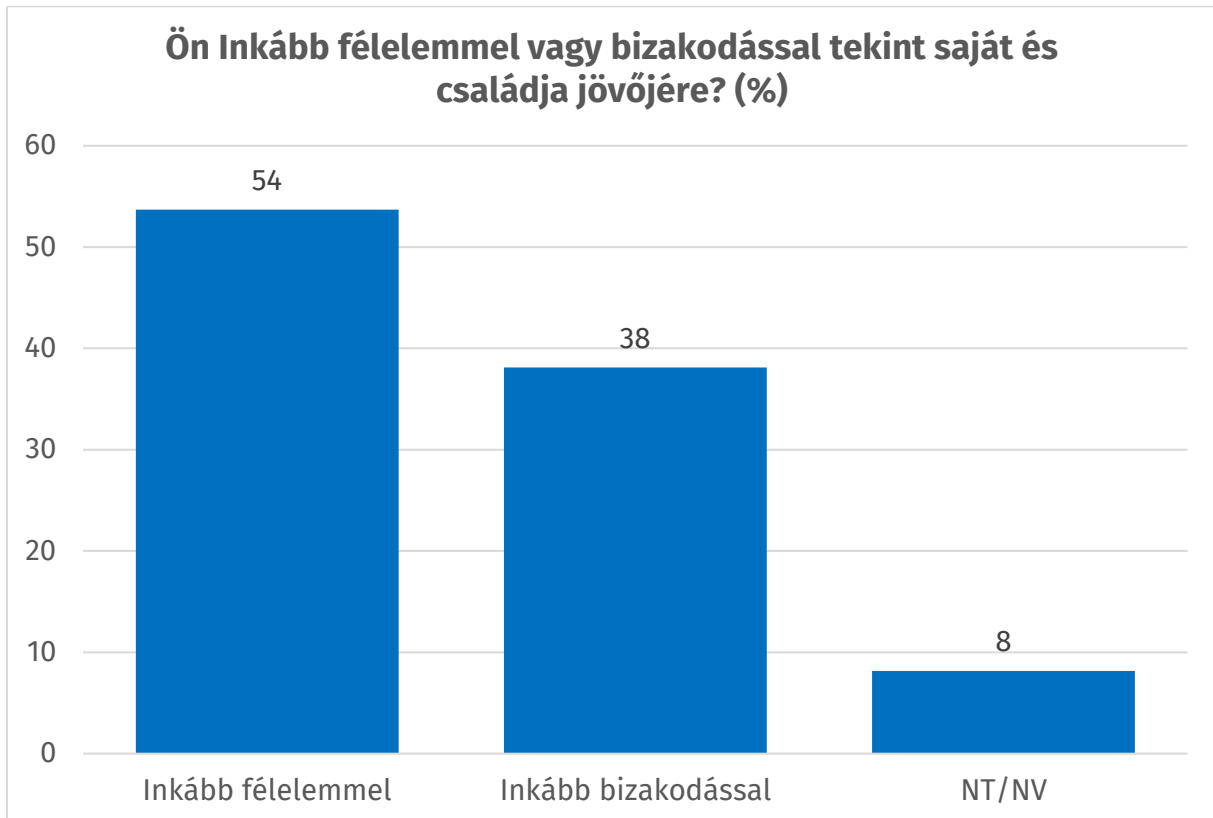
BEVEZETŐ

A félelemkeltés egy potens politikai eszköz, ami tökéletesen alkalmas választások megnyerésére, de a néplélek rombolására is. A magyar kormánypártok kommunikációs stratégiáját és módszertanát politikatudósok sora tanulmányozza, mely sajnos mind a félelemkeltés, mind az ellenségképzés magasiskolájának tekinthető. A 2022-es választás egyik fő ellenségképe az LGBTQ közösség lett volna eredeti terv szerint, azonban az orosz-ukrán háború kirobbanása arra ösztönözte a Fidesz-KDNP-t, hogy váltsanak; így ismertük meg a háborúról és békéről szóló kommunikációs csomagot, háborúpártisággal, dollárbaloldallal, Zelenszkijvel. Felhozhatnánk még példának a migrációt, a Soros-tervet vagy Brüsszelt, a lényeg, hogy bőven jutott félnivaló a magyaroknak az elmúlt évtizedben, nem is beszélve a mindennapi élet aggodalmairól, ami a megélhetési nehézségekből és a gazdasági helyzetből fakad. A Republikon Intézet új elemzésében¹ megvizsgálta, mitől félnek a magyarok, és milyen különbségek figyelhetők meg az egyes társadalmi csoportok és pártszavazói táborok között.

¹ A kutatás 1000 fő telefonos megkérdezésével készült 2025. január 14-22. között. A kutatás nem, életkor, iskolai végzettség és településtípus szerint reprezentatív az ország felnőtt lakosságára. A hibahatár: +/- 3,2%.

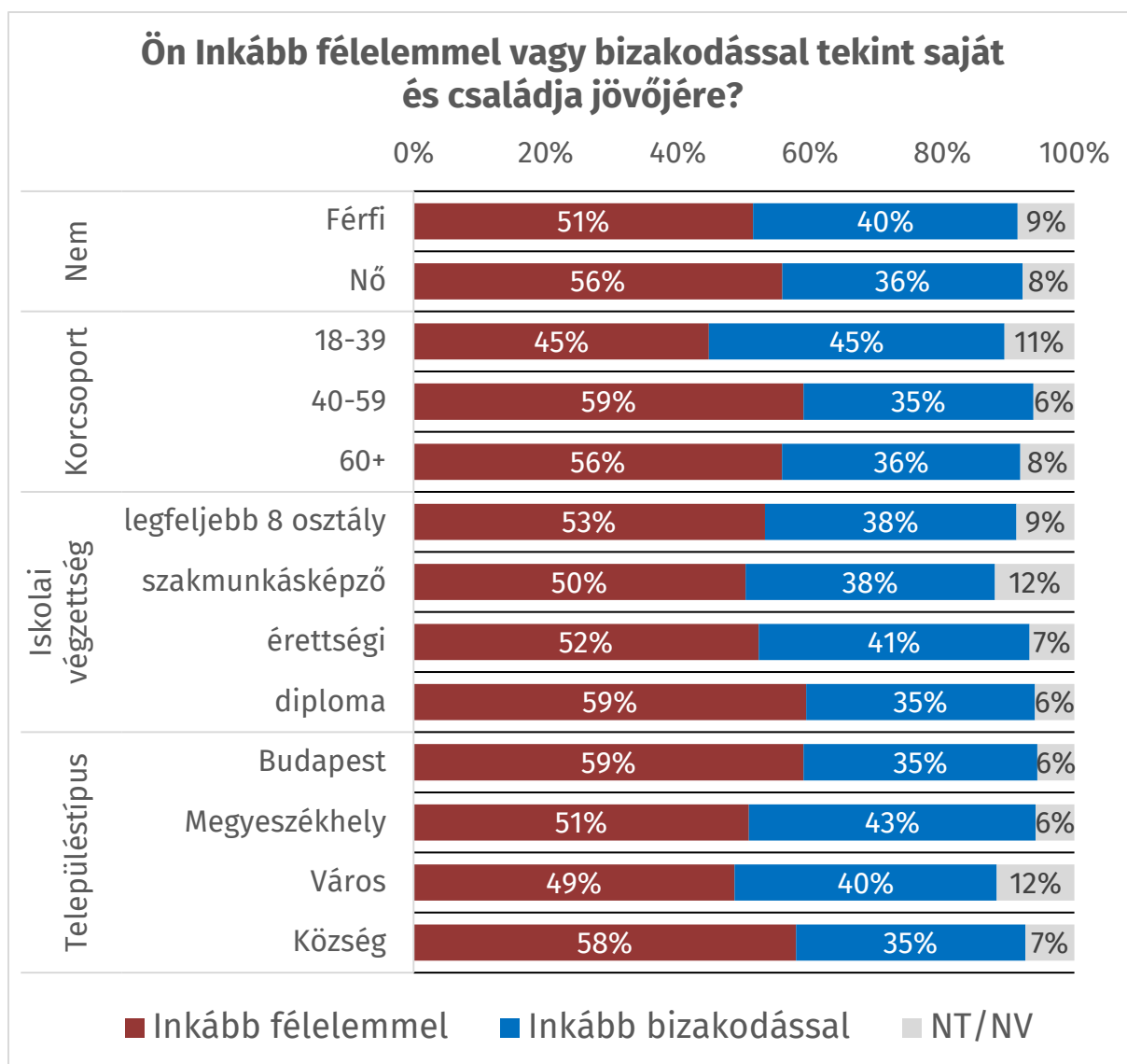
EREDMÉNYEK

A kutatás eredményei azt mutatják, a magyarok félelemmel tekintenek a jövőre. A válaszadók abszolút többsége, 54 százaléka nyilatkozta, hogy fél, ha saját és családja jövőjére gondol, míg mindössze a válaszadók 38 százaléka tekint a jövőjére bizakodva.

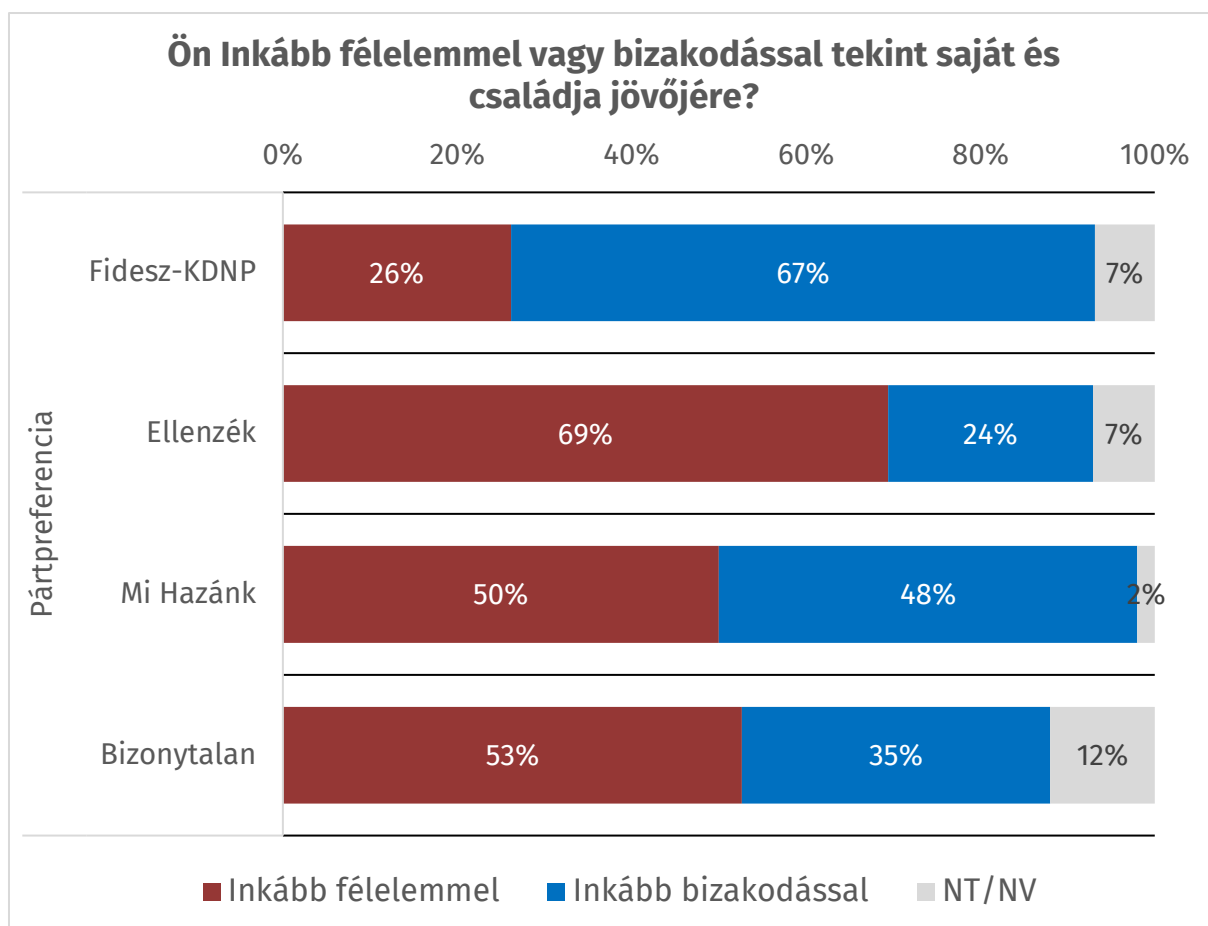
1. ábra: Jövőkép a felnőtt korú lakosság körében (%)

Megvizsgáltuk az egyes társadalmi csoportok közötti eltéréseket is. A nemek szerinti eloszlást tekintve elmondható, hogy a női válaszadók negatívabban álltak a jövőhöz, mint a férfiak. A korosztályos bontás is érdekes, ugyanis némileg meglepő módon a fiatal, 40 év alatti korosztály volt a legbizakodóbb a jövőt tekintve. A 40 év alattiak fele ugyanis bizakodó, míg a középkorú, 40-60 év közötti korosztály aggódik leginkább a jövőtől. A legmagasabb és legalacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők jövőképe volt a legnegatívabb. Településtípust tekintve nincs egyértelmű tendencia, de a Budapesten és legkisebb településeken élők bizonyultak a leginkább borúlátónak.

2. ábra: Jövőkép egyes demográfiai csoportokon belül (%)

A pártpreferencia van a legjelentősebb befolyással a jövőképre. A kormánypárti szavazók mindössze negyede fél a jövőtől, kétharmaduk bizakodó. Ezzel szemben az ellenzékiek közel 70 százaléka inkább negatív jövőképpel rendelkezik, és mindössze negyedük bizakodó. A bizonytalanok az ellenzékiekre hasonlítanak, abszolút többségük félelemmel gondol a jövőre, és csak harmaduk bizakodik.

3. ábra: jövőkép és politikai preferencia összefüggései (%)

Ha figyelembe vesszük a demográfiai törésvonalakat, és az egyes politikai tömbök szavazóinak demográfiai profilját, érthető, hogy a fővárosi, magas végzettségű válaszadók féltek a jövőtől, hiszen többnyire ellenzéki szavazók. A falvakban élők és az alacsony iskolai végzettségűek félelme azonban nem indokolható pártpreferenciákkal, hiszen ezek a csoportok a Fidesz-KDNP bázis magját jelentik. Kijelenthető tehát, hogy a jövővel kapcsolatos félelem kétféle eltérő forrásból táplálkozhat. Az egyik elvontabb, ez a világ alakulásáról, az ország helyzetéről szól, és részben politikai állásfoglalás, és az ellenzékiek körében fordul elő, bár az ő köreikben is csak másodlagos félelemforrás. A másik konkrétabb, és a mindenkit érintő megélhetési válság következménye, ami a rossz társadalmi helyzetűeket érinti a leg súlyosabban, pártpolitikai hovatartozástól függetlenül. A későbbiekben felmerült ezekkel szemben egy harmadik félelemforrás is, a félelemkeltő kormánypárti kommunikáció, ami a háborútól való rettegést okozza egyes csoportokban, erről a későbbiekben írunk részletesen.

Kérem, válassza ki az alábbiak közül azt a tényezőt, amelyik Ön szerint a legtöbb aggodalomra ad okot! (%)

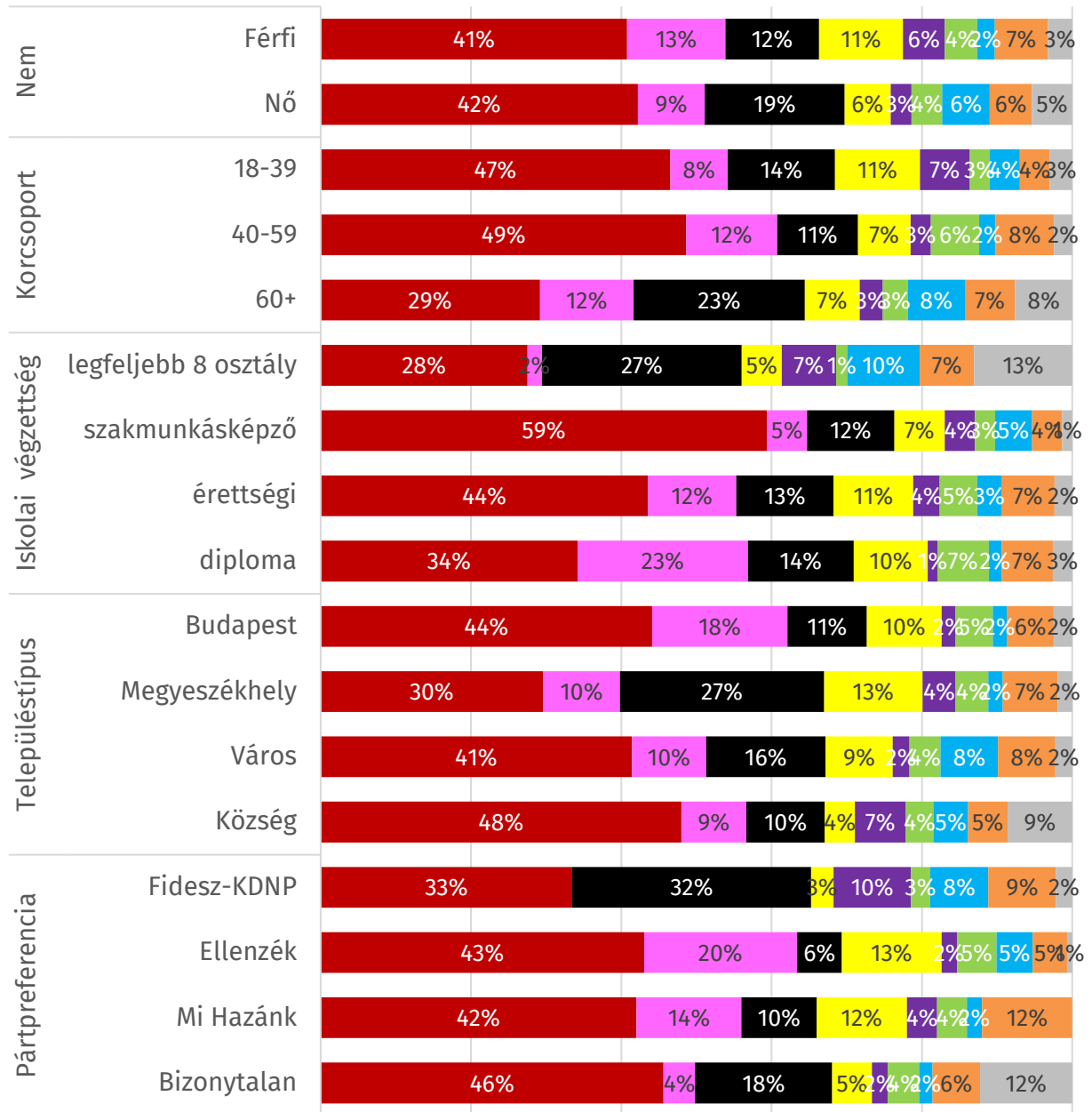
3. ábra: Legaggasztóbb tényezők a felnőtt korú magyar lakosság szerint (%)

Megkérdeztük azt is, mire irányul a válaszadók félelme. A kérdezetteknek előre megadott listából kellett kiválasztania azt a tényezőt, ami szerintük a legnagyobb aggodalomra ad okot. E tekintetben toronymagasan a hosszú távú anyagi és megélhetési kilátásokról tartanak a legtöbben, a válaszadók 42 százaléka. Ez rávilágít arra, hogy a magyarok szorongásának legfőbb forrása továbbra is az alacsony életszínvonal és az anyagi helyzet. A háborús fenyegetés második helyen végzett, és a magyar belpolitikai helyzettel tartanak a harmadik legtöbben, amit a gazdaság állapota követ.

Legkevésbé Kínától, az atomháborútól, a migrációtól és Oroszországtól félnek a válaszadók. Ez különösen érdekes, tekintve, hogy a háború második helyen szerepelt 16 százalékkal, a háborút kirobbantó Oroszország mégis csak a válaszadók két százaléka szerint félelmetes. Persze meglehet, hogy akik az oroszoktól félnek, inkább a háborús veszélyt jelölték meg, de az sem kizárt, hogy a kormánypárti narratívához illeszkedve az emberek félnek a háborútól, de nem viszolyognak Oroszországtól, az agresszortól. Szintén érdekes, hogy mindössze egy százalék félt a migrációtól, hiába építi a Fidesz migrációellenes kommunikációját immár tíz éve. Persze, a bevándorlás elutasítottsága továbbra is az egekben van Magyarországon, de úgy tűnik, a félelemkeltő faktor meg sem közelíti a háborús ijesztgetést. Talán éppen azért, mert a háború a szomszédos országban zajlik, bevándorlót pedig továbbra sem látott a magyarok többsége.

Áttérve a legnagyobb félelmek demográfiai bontására, itt is kirajzolódik a politikai törésvonal. Míg szinte minden csoportban a megélhetési és anyagi kilátások okozza a legtöbb félelmet, a Fidesz-KDNP szavazók körében fej-fej mellett áll a megélhetés és a háború veszélye. A kormánypárti szavazók harmada a háborútól fél a legjobban. Ebből is látszik, hogy a háborút nem pusztán a közelsége teszi rémisztővé, hanem a háborús pszichózis is, amelyben a Fidesz-KDNP tartja szavazóit. Az adatokból tulajdonképpen tökéletesen kiolvasható a kormánypártok kommunikációs stratégiája: szerették volna elérni, hogy a választóik jobban féljenek a háborútól, mint a gazdasági megélhetési helyzettől, így összezárva a szavazói táborát. A demográfiai csoportok közti véleménykülönbségek is pártpolitikát sejtetnek: a háború leginkább az alacsony végzettségűeket és az időseket aggasztja, a kormánypárt legfontosabb célközönségét.

Kérem, válassza ki az alábbiak közül azt a tényezőt, amelyik Ön szerint a legtöbb aggodalomra ad okot!

- a hosszú távú anyagi és megélhetési kilátások
- a magyar belpolitikai helyzet
- a háború veszélye
- a hazai és világgazdaság állapota
- a nyugati világ hanyatlása
- környezeti katasztrófa veszélye
- egy újabb világjárvány esélye
- Egyéb
- NT/NV

4. ábra: Fő félelemforrások demográfiai csoportok szerint (%). Egyéb kategóriába sorolt válaszopciók: MI és a technológia rohamos fejlődése, Oroszország, atomfenyegetés, migráció, Kína

Látható, hogy a háborús kommunikáció egy bizonyos szintig eléri a célját, és a stabilitás iránti vágy legyűri az általános, megélhetési nehézségekből fakadó elégedetlenséget. A kormánypártok megyeszékhelyeken élő támogatóinál még versenybe száll a háború a főmumus címéért, azonban, ha lemegyünk a falvak szintjére, a megélhetési kihívások elsöprik a háborús félelmet. A falvak lakóinak közel fele a megélhetése miatt fél a jövőtől, és csak 10 százalékuk tart a háborútól, szemben a megyeszékhelyekkel, ahol a megélhetés 30 százalékot kapott, a háború 27-et. A szakmunkások esetében is tarolt a megélhetéssel kapcsolatos félelem, közel 60 százalékuk jelölte meg legfőbb félelemforrásnak, a háborút mindössze 12 százalékuk. A bizonytalanokat is aggasztja a háború, 18 százalékuk választotta legnagyobb veszélynek, ami valamivel magasabb, mint a teljes népességben mért átlag. Ez mutatja, hogy a közpénzen folytatott, közszolgálati és felvásárolt kereskedelmi médiumokon át terjesztett félelempropaganda nem csak a törzsszavazókhoz ér el. A kormánypártiakat a háború mellett aggasztja még a nyugati világ hanyatlása is, ami nagyobb félelemforrás a körükben, mint a gazdasági helyzet, a környezeti katasztrófa vagy akár a migráció. Ez az adat szintén megmutatja a kormánypárti kommunikáció romboló hatását.

Az ellenzéki szavazókat ezzel szemben a megélhetés aggasztja a legjobban (46%), amelyet a belpolitikai helyzet (20%) és a hazai és világgazdaság állapota (13%) követ. Ahogy korábban kifejtettük, kétféle fő félelemforrás figyelhető meg, az egyik a konkrét megélhetéshez kötődik, és a legszegényebb rétegeket érinti, a másik az ország és a világpolitika irányával kapcsolatos félelem, ami inkább az ellenzékiekre jellemző.

Ezen túl néhány apróbb demográfiai sajátosság is megmutatkozik az adatokból; ilyen például a női válaszadók növekedett félelme a háborútól, ami lehet az élettársak, gyerekek besorozásától való félelem is.

Összességében sajnálatos képet festenek le a jövőképekkel kapcsolatos adatok. A magyar lakosság többsége félelemmel tekint a jövőre, egyedül a kormánypárti szavazók lelkiületét védi a Fidesz által szőtt, egyébként végtelenül kártékony kommunikációs háló, amelynek résein a legszegényebbek átesnek a napi realitással találkozva. A félelemkeltés a kormánypártok kedvelt eszköze, és sajnálatos

eredménye nem csak a saját táboron, de a bizonytalan szavazókon is meglátszik. Ugyanakkor a gazdasági helyzet tényleg megütötte a magyarokat, és kérdés, a háborús téma meddig fogja még kiszolgálni a kormánypártokat, elviszi-e őket 2026-ig.